Saulius Sarcevičius

Tyrimai Galvės g. 4 Trakuose

Pirmieji nedidelės apimties archeologiniai tyrimai tiriamo sklypo aplinkoje 1988 m. buvo atliekami šalia mokomosios – sportinės „Dinamo“ bazės, tiesiant dujotiekio trasą (vadovė Birutė Lisauskaitė) (*LIIR*, f. 1, b. 1535). Kaip galima spręsti iš ataskaitos teksto, 105 m ilgio, iki 2,4 m gylio bei 2 m pločio trasa buvo iškasta Galvės gatvės aplinkoje, jos P galas šliejosi prie Karaimų gatvės. Fiksuoto XVI–XX a. kultūrinio sluoksnio storis – 0,4–1,5 m. Tyrimų metu aptikti ankstyviausi radiniai datuojami XVI a. II puse. Tyrimų metu rasta brokuotų plytų nuolaužų, kurios kartu su moliu sudarė ryškius supiltinius sluoksnius. Autorės manymu, šioje vietoje galėjo gaminti kalkes.

Galvės g. 4 sklype 2006 m. buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai (vadovas Andrius Vaicekauskas) (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 359). Tyrinėjimų metu iškasti 4 žvalgomieji šurfai ištiriant bendrą 21,3 m^2 dydžio plotą. Sklypo P dalyje įžemis pasiektas 2,7–2,8 m gylyje. 1,6–1,76 m gylyje aptiktas 76–92 cm storio XVI a. pabaigos – XVII a. supiltinio pobūdžio sluoksnis, susiformavęs ant durpingos žemės. Jame buvo randama deformuotų ir nuo karščio apsilydžiusių plytų nuolaužų. Padaryta išvada, kad netoli šio sklypo galėjo būti plytų gamybos vieta.

Šalia Galvės g. 4 sklypo PV galo, gretimo sklypo Karaimų g. 63 R dalyje 2007 m. buvo iškasti 3 archeologiniai šurfai (vadovė Irma Kaplūnaitė). Tyrimai vyko 40 m ilgio, 1 m pločio ir iki 1,5 m gylio tranšėjos kanalizacijai ir vandentiekiui nutiesti vietoje. Tyrimų metu fiksuotas iki 1,9 m storio kultūrinis sluoksnis, susiformavęs teritoriją XX a. II pusėje užpylus buitinėmis atliekomis. Archeologiškai vertingų radinių ir vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta.

Iš V pusės prie Galvės g. 4 sklypo prisišliejusiame sklype Karaimų g. 63, V jo dalyje, TIM (vadovas Ugnius Budvydas) 2006 m. aptiko XV–XVII a. plytų degimo krosnies liekanas (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 425–427).

2008 m. sklype Galvės g. 4 sklype klojamų komunikacijų (vandentiekio, fekalinės kanalizacijos) vietose archeologinių tyrimų metu buvo žvalgytas 117 m^2 dydžio plotas. Tyrimai buvo vykdomi iki projektinio 1–1,6 m gylio, todėl didesnėje trasų dalyje įžemis nebuvo pasiektas. Jis fiksuotas sklypo pakraščiuose bei šulinių montavimo vietose. Čia kultūrinis sluoksnis siekė 1,1–2,9 m. Jis datuojamas XVII–XX a.

Sklypo Š dalyje esančio pagrindinio gyvenamojo pastato aplinkoje kultūriniai sluoksniai suardyti iki pat įžemio šio bei ankstesnio jo vietoje buvusių pastatų statybų metu. Tyrimų metu nustatyta, kad sklypo aplinkoje esamas reljefas smarkiai pakitęs nuo pirminio. Sklypo centrinėje dalyje buvusi užpelkėjusi ir Galvės ežero vandens užliejama dauba. Daubos vietoje virš įžemio šulinių montavimo metu fiksuotas iki 40 cm storio durpių sluoksnis. Šis durpių sluoksnis taip pat fiksuotas ir 2006 m. žvalgomųjų tyrimų metu. Kultūriniai sluoksniai su XVI–XVII a. radiniais formavosi virš durpių sluoksnio. Juos sudaro supiltiniai molio, plytų duženų horizontai, vietomis siekiantys 70 cm storį. Šių supylimų intensyvumas didėja Galvės ežero kryptimi. Reikia pastebėti, kad plytų duženas beveik be išimties sudaro gamybinis brokas. Šie ankstyvieji daubos užpylimai datuojami XVII a. Virš pastarųjų sluoksnių buvo XIX–XX a. užpylimai, ku-

rių paskirtis ta pati – išlyginti esamą teritoriją. Šių vėlyvų užpylimų storis – 0,8–1,8 m. Didesnėje klojamų trasų dalyje projektinis lygis nesiekė ankstyvojo užpylimo lygio, todėl archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai nebuvo pažeisti.

Sklypo PV kampe, 80 cm gylyje buvo aptiktos akmenimis mūrytos, moliu rištos degimo krosnies liekanos – 50 cm aukščio, 60 cm pločio ŠR bei ŠV sienų likučiai bei krosnies pado fragmentai. Menkas krosnies išlikimo pobūdis neleido nustatyti, kokio dydžio ir formos ji buvo ir kas joje buvo išdegama. Fiksuotas įžemio staigus nuolydis šalia krosnies leidžia daryti išvadą, kad pastaroji buvo įkasta prie pelkėtos daubos šlaito. Krosnis datuojama XVII a.

The excavation at Galvės St. 4, Trakai

In 2008 an excavation (a total area of 117 m^2) was conducted in laying utility lines at Galvės St. 4. The 17th–20th-century cultural layer recorded at the plot was 1.1–2.9 m thick. It was determined that the original relief had changed sharply in the vicinity of plot. A swampy hollow flooded with water from lake Galvė had existed in the larger part of the plot. The hollow had begun to be filled in the 17th-century using structural ceramic (brick and roof tile) wasters. Fragments of a 17th-century kiln were unearthed in the SW part of the plot near the edge of the former hollow.